

Wymagania na oceny do historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 5

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej.

Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

Temat lekcji Material nauczania Odniesienia do podstawy programowej	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: Pierwsze cywilizacje					
1. Powtarzamy czas w historii	<p>Uczeń zna: • sposób mierzenia czasu, którym posługują się ludzie w Europie • wydarzenie, które dało początek obowiązującemu w Europie systemowi datacji • rzymski system zapisywania liczb . Uczeń rozumie: • pojęcia: nasza era (n.e.), przed naszą erą (p.n.e.), wiek (stulecie), historia, tysiąclecie • zasady ustalania wieku i połowy wieku dla danego wydarzenia historycznego</p>				
2. Rozmawiamy o rewolucji neolitycznej	<p>Uczeń zna: pojęcie: rewolucja neolityczna Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie obszar Bliskiego Wschodu • porównać koczowniczy tryb życia z osiadłym</p>	<p>Uczeń zna pojęcia: paleolit (starsza epoka kamienna), neolit (młodsza epoka kamienna), rzemiosło Uczeń potrafi: • wyjaśnić skutki rewolucji neolitycznej</p>	<p>Uczeń zna: podstawowe zajęcia ludzi epoki paleolitu i neolitu Uczeń potrafi: • wymienić najważniejsze informacje dotyczące warunków życia ludzi w epoce paleolitu i neolitu • wyjaśnić,</p>	<p>Uczeń zna ramy chronologiczne epoki paleolitu i neolitu Uczeń potrafi: • scharakteryzować epokę paleolitu i neolitu</p>	<p>Uczeń zna znaczenie rewolucji neolitycznej</p>

			dłaczego zmiany w sposobie życia ludzi epoki neolitu nazwano rewolucją neolityczną		
3. Omawiamy cywilizację Sumerów	<p>Uczeń zna: • nazwy rzek, nad którymi powstały pierwsze cywilizacje</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Mezopotamia, Żyzny Półksiężyc</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać na mapie Żyzny Półksiężyc • zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizację Starożytnego Wschodu (Mezopotamii)</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcie: pismo obrazkowe</p> <p>Uczeń potrafi: • wymienić wspólne cechy pierwszych cywilizacji</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: społeczeństwo, miasto-państwo</p> <p>Uczeń potrafi: • wymienić osiągnięcia Sumerów</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: cywilizacja, podział pracy</p>	<p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób narodziła się cywilizacja Sumerów</p>
4. Poznajemy starożytny Egipt	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: państwo, faraon, monarchia</p> <p>Uczeń potrafi: • zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizację starożytnego Egiptu • przedstawić warunki naturalne panujące w Egipcie • rozpoznać starożytne pismo egipskie</p>	<p>Uczeń zna: • system sprawowania władzy w Egipcie • organizację społeczeństwa w starożytnym Egipcie • rodzaje pisma stosowane w starożytnym Egipcie</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: pisarz, hieroglify, papirus</p> <p>Uczeń potrafi: • umiejscowić w czasie istnienie monarchii w Egipcie • wytłumaczyć, co oznacza stwierdzenie, że Egipt był darem Nilu i jakie znaczenie miała ta rzeka dla starożytnego Egiptu</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcie: danina • na czym polegała trudność w posługiwaniu się pismem hieroglificznym</p> <p>Uczeń potrafi: • wymienić uprawnienia faraona • wyjaśnić, jaką rolę w państwie egipskim odgrywali pisarze</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: ustrój, wezyr, prowincja • z czego wynikała i na czym polegała nieograniczona władza faraona</p> <p>Uczeń potrafi: • dostrzec zależność między położeniem geograficznym a narodzinami cywilizacji egipskiej • scharakteryzować strukturę społeczeństwa w Egipcie</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcie: monarchia despotyczna</p> <p>Uczeń potrafi: • scharakteryzować funkcjonowanie państwa egipskiego</p>
5. Rozmawiamy o wierzeniach w starożytnym Egipcie	<p>Uczeń zna: • głównych bogów starożytnego Egiptu</p>	<p>Uczeń potrafi: • scharakteryzować</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia:</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić jedną z</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: sąd</p>

	Uczeń rozumie: • pojęcia: politeizm (wielobóstwo), mumia, piramida	system wierzeń w Egipcie	balsamowanie, sarkofag Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jaką rolę w wierzeniach Egipcjan odgrywał faraon • opowiedzieć, w jaki sposób faraonowie próbowali zapewnić sobie życie wieczne	teorii na temat sposobu, w jaki budowano piramidy • przedstawić wyobrażenia Egipcjan na temat życia pozagrobowego	Ozyrysa, tzw. Księga Umarłych Uczeń potrafi: • wymienić etapy procesu mumifikacji zwłok • omówić poszczególne etapy sądu Ozyrysa nad duszą zmarłego Egipcjanina
6. Poznajemy Starożytny Izrael	Uczeń zna: • postacie: Abrahama, Dawida, Salomona Uczeń rozumie: • pojęcia: Biblia, monoteizm (jedynobóstwo), Stary Testament, Nowy Testament, judaizm, Dekalog Uczeń potrafi: • wyjaśnić różnicę między monoteizmem a politeizmem • wskazać na mapie Palestynę, królestwo Judy, królestwo Izraela oraz Jerozolimę	Uczeń zna: • symbole judaizmu Uczeń rozumie: • pojęcia: Ziemia Obiecana, Izrael • dwoistość znaczenia słowa Żydzi Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie pierwsze siedziby Żydów • scharakteryzować system wierzeń w starożytnym Izraelu	Uczeń rozumie: • pojęcia: Biblia hebrajska, Tora Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie Biblii • podać różnicę między Biblią hebrajską a Biblią chrześcijańską	Uczeń zna: • daty związane z dziejami Żydów Uczeń rozumie: • pojęcie: tzw. niewola babilońska • z czego wynika ostrożność, z jaką historycy podchodzą do Biblii jako źródła historycznego Uczeń potrafi: • ocenić znaczenie Biblii w dziejach ludzkości	Uczeń potrafi: • opowiedzieć o losach narodu żydowskiego
Rozdział II Starożytna Grecja					
1. Poznajemy demokrację ateńską.	Uczeń zna: • postać: Peryklesa Uczeń rozumie: • pojęcia: polis, demokracja • na czym polegała demokracja ateńska Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie Grecję i Ateny	Uczeń rozumie: • pojęcia: zgromadzenie ludowe, rada pięciuset, sąd ludowy, ostracyzm • na czym polega wyjątkowość demokracji ateńskiej Uczeń potrafi: • umiejscowić w czasie powstanie i rozwój	Uczeń zna: • pojęcia: Hellada, Hellenowie, barbarzyńcy Uczeń potrafi: • scharakteryzować organizację polityczną starożytnej Grecji • przedstawić	Uczeń zna: • organizację społeczeństwa w Atenach Uczeń rozumie: • dlaczego Grecy nie utworzyli jednego państwa Uczeń potrafi: •	Uczeń potrafi: • scharakteryzować strukturę społeczeństwa Grecji

		demokracji ateńskiej	procedurę ostracyzmu • porównać pozycję mężczyzny, kobiety i niewolnika w społeczeństwie ateńskim	scharakteryzować system sprawowania władzy w Atenach peryklejskich • dostrzec różnice między demokracją ateńską a demokracją współczesną	
2. Poznajemy religię grecką	<p>Uczeń zna: • najważniejszych bogów greckich</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: bogowie olimpijscy</p> <p>Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie Olimp • wyjaśnić, jak mieszkańcy Grecji wyobrażali sobie bogów</p>	<p>Uczeń zna: • bohaterów mitów greckich: Prometeusza, Heraklesa</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: mitologia, mit, heros, Hades</p> <p>Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie Delfy • wymienić główne cechy religii starożytnych Greków</p>	<p>Uczeń zna: • dziedziny życia i zajęcia, którym patronowali bogowie greccy</p> <p>Uczeń potrafi: • scharakteryzować system wierzeń w Grecji</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Chaos, Tartar, wyrocznia, Pytia</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić wyobrażenia Greków na temat życia po śmierci</p>	<p>Uczeń rozumie: • rolę, jaką w greckiej religii odgrywała mitologia</p> <p>Uczeń potrafi: • wytłumaczyć, w jakim celu Grecy korzystali z wyroczni</p>
3. Co zawdzięczamy starożytnym Grekom?	<p>Uczeń zna: • postacie: Fidiasza, Homera</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Akropol, Partenon, tragedia, komedia</p> <p>Uczeń potrafi: • opisać wygląd ateńskiego Akropolu • wskazać różnice między grecką tragedią a komedią</p>	<p>Uczeń zna: • postać: Sokratesa</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: filozofia, filozofowie przyrody • co oznacza stwierdzenie Sokratesa: Wiem, że nic nie wiem</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić dokonania Greków w dziedzinie architektury i teatru • wyjaśnić, czym</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcie: maska</p> <p>Uczeń potrafi: • opisać wygląd starożytnego teatru greckiego • wskazać wyrazy pochodzenia greckiego obecne we współczesnym języku polskim</p>	<p>Uczeń zna: • postacie: Myrona, Sofoklesa, Archimedes, Hipokratesa</p> <p>Uczeń potrafi: • opowiedzieć o okolicznościach narodzin teatru • wymienić najważniejsze osiągnięcia naukowe starożytnych Greków • ocenić dokonania starożytnych Greków</p>	<p>Uczeń potrafi: • streścić Iliadę i Odyseję • omówić działalność Sokratesa</p>

		zajmowali się pierwsi filozofowie • dostrzec wpływ kultury starożytnej Grecji na współczesną kulturę			
Rozdział III Starożytny Rzym					
1. Poznajemy czasy od republiki do Cesarstwa rzymskiego	<p>Uczeń zna: • daty: 753 p.n.e., ok. 500 p.n.e. • postacie: Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Imperium Rzymskie, legion, imperium, republika, cesarstwo</p> <p>Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie Italię i Rzym • zlokalizować w czasie okres istnienia monarchii w Rzymie</p>	<p>Uczeń zna: • bohaterów mitów rzymskich: Romulusa i Remusa</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: zgromadzenia ludowe, konsulowie, senat, senatorowie, trybun ludowy, prawo weta</p> <p>Uczeń potrafi: • określić zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego w II w. n.e. • wymienić elementy uzbrojenia rzymskiego legionisty</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 49 p.n.e., 30 p.n.e. • legendę o założeniu Rzymu</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: arystokracja</p> <p>Uczeń potrafi: • opowiedzieć o organizacji armii rzymskiej</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić organizację republiki rzymskiej • przedstawić organizację cesarstwa rzymskiego</p>	<p>Uczeń rozumie: • różnice w sposobie rządzenia państwem w okresie istnienia republiki i cesarstwa</p> <p>Uczeń potrafi: • porównać republikę rzymską i demokrację ateńską</p>
2. Poznajemy społeczeństwo antycznego Rzymu	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić warunki życia mieszkańców starożytnego Rzymu</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić stosunek Rzymian do niewolników</p>	<p>Uczeń zna: • różne grupy wchodzące w skład społeczeństwa rzymskiego</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: proletariusze, niewolnik, wyzwoleniec,</p>	<p>Uczeń zna: • uprawnienia kobiety i mężczyzny w rzymskiej rodzinie</p> <p>Uczeń potrafi: • wymienić najważniejsze informacje na temat trybu życia arystokratów, proletariuszy,</p>	<p>Uczeń potrafi: • opowiedzieć o wyglądzie Rzymu w starożytności</p>

			<p>arystokraci</p> <p>Uczeń potrafi: • określić pozycję arystokratów i proletariuszy oraz niewolników i wyzwolenców w rzymskim społeczeństwie</p>	<p>niewolników i wyzwolenców • opowiedzieć o życiu rzymskiej rodziny</p>	
<p>3. Rozmawiamy o osiągnięciach starożytnych Rzymian</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Forum Romanum, akwedukt, amfiteatr, igrzyska, gladiator, amfiteatr Flawiuszów (Koloseum)</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, do czego służyły amfiteatry i akwedukty</p>	<p>Uczeń zna: • przykłady rozwiązań architektonicznych stosowanych przez Rzymian</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: łuk architektoniczny, kopuła, Panteon, łuk triumfalny, termy, cyrk, łacina</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, do czego służyły termy i cyrki • dostrzec na przykładzie prawa rzymskiego i łaciny wpływ starożytności na współczesność</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: bazylika, Circus Maximus, języki romańskie • znaczenie dróg w starożytnym Rzymie</p> <p>Uczeń potrafi: • opisać wygląd Forum Romanum • zinterpretować sformułowanie: Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</p>	<p>Uczeń potrafi: • scharakteryzować osiągnięcia starożytnego Rzymu • przedstawić sposób budowy akweduktu • wyjaśnić, w jaki sposób Rzymianie budowali drogi</p>	<p>Uczeń zna: • postacie: Wergiliusza, Horacego, Owidiusza</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli literatury rzymskiej</p>
<p>4. Omawiamy narodziny chrześcijaństwa</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 6 p.n.e., 30 n.e. • postać: Jezusa Chrystusa</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: tolerancja religijna, Ewangelia, chrześcijaństwo, Kościół, chrześcijanie</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać na mapie Palestynę • opowiedzieć o życiu i działalności Jezusa Chrystusa</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 64, 313, 380 • wybranych bogów rzymskich i ich greckich odpowiedników</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: apostoł</p> <p>Uczeń potrafi: • wymienić główne cechy systemu wierzeń starożytnych Rzymian</p>	<p>Uczeń zna: • postacie: Nerona, Konstantyna Wielkiego</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Żydzi i Rzymianie prześladowali pierwszych chrześcijan</p>	<p>Uczeń zna: • postacie: św. Pawła, św. Piotra</p> <p>Uczeń rozumie: • przyczyny, które spowodowały, że chrześcijaństwo przetrwało mimo prześladowań</p>	<p>Uczeń potrafi: • opowiedzieć o narodzinach chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianiu się w czasach starożytnych</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić metody prześladowania pierwszych chrześcijan • zlokalizować obszary rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w III–V w. 			
Rozdział IV Początki średniowiecza					
1. Poznajemy państwo bizantyjskie	<p>Uczeń zna: • daty: 476, 1453 • postać: Justyniana I Wielkiego • podstawowe różnice między Kościołem katolickim i Kościołem prawosławnym</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Bizancjum, wielka schizma wschodnia, Kościół katolicki, Kościół prawosławny • przyczyny rozłamu chrześcijaństwa</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać na mapie Konstantynopol • wymienić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego</p>	<p>Uczeń zna: • przyczyny podziału Imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Hagia Sophia, spór o pierwszeństwo w Kościele</p> <p>Uczeń potrafi: • umiejscowić w przestrzeni zasięg i zmiany terytorialne cesarstwa bizantyjskiego • wymienić największe osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury • opowiedzieć o dokonaniach Bizancjum w dziedzinie architektury</p>	<p>Uczeń zna : • datę: 1054</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Germanie, tzw. Kodeks Justyniana</p> <p>Uczeń potrafi: • opisać wygląd świątyni Hagia Sophia • scharakteryzować relacje między wschodnimi i zachodnimi chrześcijanami</p>	<p>Uczeń zna: • datę: 395</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: „Nowy Rzym”, ikona, patriarcha, kłątwa</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności upadku cesarstwa bizantyjskiego • przedstawić dokonania Justyniana Wielkiego • przedstawić okoliczności, w których doszło do wielkiej schizmy wschodniej</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności powstania i rozwój Konstantynopola • ocenić postać Justyniana Wielkiego</p>
2. Poznajemy państwo Mahometa i zasady islamu.	<p>Uczeń zna: • datę: 622 • postać: Mahometa</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Arabowie, islam, muzułmanin, Koran</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę i Medynę •</p>	<p>Uczeń zna: • zasady islamu • przykłady osiągnięć cywilizacji arabskiej</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: ramadan,</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Al-Kaba, hidżra • rolę Arabów jako pośredników między</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: kalif, kalifat • wpływ religii na politykę ekspansji prowadzoną przez Arabów</p>	<p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do powstania islamu • dostrzec związki między islamem a judaizmem i</p>

	zlokalizować na mapie podboje dokonane przez Arabów od VII do IX w.	dżihad (święta wojna) Uczeń potrafi: • opisać warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim • opowiedzieć o podbojach arabskich • wskazać wyrazy pochodzenia arabskiego obecne we współczesnym języku polskim	cywilizacją Wschodu i Zachodu Uczeń potrafi: • scharakteryzować życie i wierzenia plemion arabskich przed VII w. • wyjaśnić, co zdecydowało o sukcesach podbojów arabskich • zlokalizować na mapie główne ośrodki polityczne Arabów • dostrzec wpływ kultury islamskiej na Europę	Uczeń potrafi: • scharakteryzować system religijny stworzony przez Mahometa • opowiedzieć o osiągnięciach cywilizacji arabskiej	chrześcijaństwem
3. Poznajemy państwo Karola Wielkiego	Uczeń zna: • postać: Karola Wielkiego Uczeń rozumie: • pojęcie: odrodzenie karolińskie Uczeń potrafi: • wskazać na mapie zasięg Imperium Karolińskiego	Uczeń rozumie: • przyczyny, które skłoniły Chlodwiga do przyjęcia chrztu Uczeń potrafi: • wskazać na mapie pierwsze siedziby Franków • określić rolę chrześcijaństwa w umacnianiu państwa Franków • wyjaśnić, w czym przejawiało się odrodzenie karolińskie	Uczeń zna: • daty: 756, 800 • postacie: Chlodwiga, Pepina Krótkiego Uczeń potrafi: • opowiedzieć o podbojach dokonanych przez Karola Wielkiego • przedstawić okoliczności odnowienia zachodniego cesarstwa rzymskiego	Uczeń rozumie: • pojęcie: sztuki wyzwolone Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego • scharakteryzować organizację państwa Karola Wielkiego	Uczeń rozumie: • znaczenie porozumienia między Pepinem Krótkim a papieżem dla losów obu tych przywódców Uczeń potrafi: • porównać Imperium Karolińskie ze starożytnym cesarstwem rzymskim • ocenić rolę Karola Wielkiego w rozwoju cywilizacji europejskiej
4. Poznajemy nowe państwa w Europie.	Uczeń zna: • datę: 843 • postać: Ottona I • postanowienia traktatu w Verdun	Uczeń rozumie: • pojęcia: możnowładca,	Uczeń zna: • datę: 962 • postacie:	Uczeń zna: • datę: 955	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło

	<p>Uczeń rozumie: • pojęcie: Słowianie Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie państwa powstałe w wyniku postanowień traktatu w Verdun • wymienić państwa słowiańskie utworzone w X w.</p>	<p>Święte Cesarstwo Rzymskie Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie obszary wchodzące w skład Świętego Cesarstwa Rzymskiego • zlokalizować na mapie nowe państwa powstałe w Europie od IX w.</p>	<p>Lotara, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego • największe zagrożenia dla wczesno średniowiecznej Europy Uczeń rozumie: • pojęcie: Normanowie Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności rozpadu monarchii Karola Wielkiego • opowiedzieć o dokonaniach Ottona I</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić sytuację polityczną w Europie od II połowy IX w. • przedstawić okoliczności powstania Świętego Cesarstwa Rzymskiego • scharakteryzować relacje między Słowianami a władcami niemieckimi</p>	<p>do powstania Rzeszy Niemieckiej</p>
<p>5. Omawiamy spór między papieżem i cesarzem</p>	<p>Uczeń zna: • postacie: Grzegorza VII, Henryka IV • postanowienia ugody w Wormacji Uczeń rozumie: • pojęcie: inwestytura • istotę sporu o inwestyturę Uczeń potrafi: • przedstawić poglądy Grzegorza VII na temat pozycji papieża w Europie • przedstawić poglądy Henryka IV na temat pozycji cesarza w Europie</p>	<p>Uczeń zna: • datę: 1122 Uczeń rozumie: • istotę sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jaki wpływ na pozycję papieża i cesarza w Europie miał spór o inwestyturę</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 1059, 1077 Uczeń rozumie: • pojęcie: konklawe Uczeń potrafi: • scharakteryzować sytuację panującą we wczesno średniowiecznym Kościele</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: pastorał, reforma kluniacka, kardynał, antypapież Uczeń potrafi: • wyjaśnić założenia reformy kluniackiej</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić relacje między papieżem a cesarzem do X w. • opisać przebieg sporu o inwestyturę</p>
Rozdział V Społeczeństwo średniowiecza					
<p>1. Poznajemy feudalną Europę</p>	<p>Uczeń zna: • stany średniowiecznego społeczeństwa Uczeń rozumie: • pojęcia: stan, rycerstwo, lenno, senior, wasal, feudalizm Uczeń potrafi: • przedstawić prawa oraz obowiązki seniora i wasala</p>	<p>Uczeń zna: • ramy chronologiczne feudalizmu • podstawowe zasady obowiązujące w systemie feudalnym Uczeń rozumie: •</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcie: ciężkozbrojny Uczeń potrafi: • określić cechy charakterystyczne feudalizmu •</p>	<p>Uczeń rozumie: • wpływ feudalizmu na sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną średniowiecznej Europy</p>	<p>Uczeń potrafi: • ocenić funkcjonowanie systemu feudalnego</p>

		<p>pojęcia: suzeren, poddany, hołd lenny, inwestytura, rozdrobnienie feudalne</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady, na jakich opierała się średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zależności społeczne oparte na prawie lennym organizacja społeczeństwa 	<p>wyjaśnić, jak przebiegała uroczystość nadania lenna</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces kształtowania się rycerstwa 	
2. Poznajemy życie na zamku rycerskim	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rycerz, rycerz bez skazy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy charakterystyczne wzoru osobowego średniowiecznego rycerza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze elementy zabudowy średnio wiecznego zamku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: turniej rycerski, rozejm boży, pasowanie na rycerza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie były cele organizowania turniejów rycerskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementy uzbrojenia średniowiecznego rycerza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: paż, giermek <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o przebiegu turnieju rycerskiego • wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę Kościoła w zmianie wizerunku średniowiecznego rycerza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować zamek średniowieczny • wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem • przedstawić wychowanie dziewczynek w średniowieczu i pozycję kobiety w średniowiecznym społeczeństwie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć, jak wyglądała uroczystość pasowania na rycerza
3. Poznajemy życie średniowiecznego miasto i wieś	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze budowle średniowiecznego miasta • główne zajęcia mieszkańców średniowiecznych miast • rodzaje prac wykonywanych przez średniowiecznych chłopów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mury 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grupy społeczne zamieszkujące średniowieczne miasto <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: baszta, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawa miejskie, sołtys <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić warunki życia w 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czeladnik, majstersztyk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować mieszkańców 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd średniowiecznego miasta • porównać kulturę miejską z kulturą rycerską

	<p>miejskie, rynek, ratusz, mieszczanin, cech</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, czym różniło się średniowieczne miasto od średniowiecznej wsi</p>	<p>patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, pańszczyzna, dziesięcina</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, kto i w jaki sposób zarządzał średniowiecznym miastem • przedstawić pozycję chłopów na tle pozycji przedstawicieli innych stanów społecznych • wyjaśnić znaczenie cechów w życiu gospodarczym miasta</p>	<p>średniowiecznym mieście • przedstawić warunki życia w średniowiecznej wsi</p>	<p>średniowiecznego miasta i ich życie • scharakteryzować stan chłopski w średniowieczu</p>	
<p>4. Poznajemy duchowieństwo i kultura średniowiecza</p>	<p>Uczeń zna: • nazwy największych zakonów w średnio wiecznej Europie</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: średniowieczny uniwersalizm, benedyktyni, franciszkanie</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić istotę średniowiecznego uniwersalizmu</p>	<p>Uczeń zna: • cechy charakterystyczne stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: styl romański, styl gotycki, ostrołuki, uniwersytet</p> <p>Uczeń potrafi: • odróżnić styl romański od gotyckiego • podać przykłady budowli w stylu romańskim i gotyckim • wymienić miasta, w których powstały pierwsze uniwersytety</p>	<p>Uczeń zna: • ramy chronologiczne występowania stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: zakon żebraczy</p> <p>Uczeń potrafi: • opisać wygląd klasztorów średniowiecznych • wyjaśnić przyczyny powstania uniwersytetów</p>	<p>Uczeń zna: • postaci: św. Benedykta, św. Franciszka z Asyżu • główne zalecenia reguły zakonnej benedyktynów</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: reguła • znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu średniowiecznego społeczeństwa</p> <p>Uczeń potrafi: • ocenić rolę uniwersytetów</p>	<p>Uczeń rozumie: • wkład benedyktynów w rozwój kultury średniowiecznej Europy</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić główne założenia działalności średniowiecznych zakonów</p>

Rozdział VI Polska Piastów i Jagiellonów

<p>1. Poznajemy początki Polski</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 966, 972 • postacie: Mieszka I, Dobrawy • nazwy plemion zamieszkujących ziemie polskie w IX w. • legendy dotyczące początków państwa polskiego</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Słowianie, Piastowie, Polanie</p> <p>Uczeń potrafi: • zlokalizować na mapie obszar państwa Polan oraz terytorium państwa Mieszka I na początku i pod koniec jego panowania • wymienić najważniejsze przyczyny chrztu Polski • wskazać na mapie Cedynię</p>	<p>Uczeń zna: • datę: ok. 960 • ramy chronologiczne panowania dynastii Piastów w Polsce</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: plemię, monarchia patrymonialna, drużyna • dlaczego o Polsce w X w. mówi się państwo Mieszka I • znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka dla państwa polskiego</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jakie zmiany w państwie i w społeczeństwie spowodował chrzest Mieszka • wymienić tereny podbite przez Mieszka I</p>	<p>Uczeń zna: • postać: Hodona • grupy społeczne zamieszkujące państwo Mieszka I</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jakich okolicznościach władzę na ziemiach polskich przejęli Piastowie • przedstawić okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić organizację państwa Mieszka I</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić polityczne i militarne dokonania władcy po przyjęciu chrztu</p>
<p>2. Poznajemy Polskę Bolesław Chrobrego</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 1000, 1025 • postacie: Bolesława Chrobrego, biskupa Wojciecha • decyzje dotyczące organizacji kościelnej w Polsce podjęte przez papieża</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: zjazd gnieźnieński</p> <p>Uczeń potrafi: • opowiedzieć o zjeździe gnieźnieńskim • wskazać na mapie arcybiskupstwo i biskupstwa utworzone w Polsce w 1000 r.</p>	<p>Uczeń zna: • datę: 997 • postać: Ottona III</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: Prusowie, wyprawa misyjna • znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać na mapie tereny podbite przez Bolesława Chrobrego</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 1002–1018</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: wojna podjazdowa • przyczyny, które skłoniły księcia Bolesława do zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić wygląd i</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 1004, 1018</p> <p>Uczeń potrafi: • ocenić skutki zjazdu gnieźnieńskiego • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wyprawy na Kijów • ocenić polityczne znaczenie koronacji</p>	<p>Uczeń rozumie: • rolę i znaczenie drużyny książęcej</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić przebieg i skutki wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-niemieckich w latach 1002–1018 • ocenić dokonania</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego 	uzbrojenie wojownika należącego do drużyny książęcej <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić rozwój terytorialny państwa Bolesława Chrobrego 		Bolesława Chrobrego
3. Poznajemy życie w dawnej Polsce	Uczeń zna: • przykładowe obowiązki mieszkańców najdawniejszej Polski Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jakie było przeznaczenie grodów w państwie pierwszych Piastów	Uczeń zna: • zadania drużyny książęcej Uczeń potrafi: • przedstawić organizację państwa polskiego w X i XI w. <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić strukturę i zadania mieszkańców Polski w X i XI w. 	Uczeń zna: • produkty wchodzące w skład jadłospisu mieszkańców Polski Uczeń rozumie: • zależności między księciem, drużyną a mieszkańcami w państwie Mieszka Uczeń potrafi: • opisać wygląd grodu na Ostrowie Lednickim	Uczeń potrafi: • przedstawić warunki życia mieszkańców Polski pierwszych Piastów • opisać życie i obyczaje mieszkańców Polski w X i XI w.	Uczeń potrafi: • scharakteryzować państwo pierwszych Piastów • ocenić wpływ chrztu i tworzenia się państwowości polskiej na życie mieszkańców państwa pierwszych Piastów
4. Omawiamy okoliczności upadku i odbudowy państwa polskiego w XII wieku	Uczeń zna: • datę: 1031 • postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, biskupa Stanisława Uczeń potrafi: • wskazać przyczyny kryzysu państwa polskiego za panowania Mieszka II • przedstawić skutki powstania ludowego w Wielkopolsce i najazdu Brzetysława na ziemie polskie	Uczeń zna: • daty: 1038, 1058, 1076 Uczeń rozumie: • pojęcie: powstanie ludowe Uczeń potrafi: • synchronizować wydarzenia w Polsce z wydarzeniami w Europie Zachodniej w XI w. • przedstawić podłoże i konsekwencje konfliktu Bolesława	Uczeń potrafi: • omówić sposób utrzymania wojska, który rozwinął się za panowania Kazimierza Odnowiciela • omówić zmiany terytorialne państwa pierwszych Piastów	Uczeń zna: • daty: 1039, 1079 • postać: Brzetysława Uczeń potrafi: • opisać sytuację na ziemiach polskich po śmierci Mieszka II • ocenić skutki polityki Bolesława Śmiałego w stosunku do cesarza Henryka IV	Uczeń potrafi: • scharakteryzować i ocenić dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego

		Śmiałego z biskupem Stanisławem			
5. Poznajemy państwo Bolesława Krzywoustego	<p>Uczeń zna: • datę: 1138 • postacie: Bolesława Krzywoustego, Anonima tzw. Galla • władców piastowskich rządzących Polską od X do XII w.</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: ustawa sukcesyjna, zasada senioratu, senior, dzielnica senioralna, dziedziczne</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny wydania ustawy sukcesyjnej • wskazać na mapie dziedziczne utworzone na mocy ustawy sukcesyjnej</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 1108, 1109 • postacie: Władysława Hermana, Zbigniewa, Henryka V</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić przyczyny sporu między Bolesławem a Zbigniewem i wyjaśnić, jaki był jego finał • wymienić żądania Henryka V wobec Bolesława • wskazać na mapie Głogów • przedstawić założenia ustawy sukcesyjnej • wskazać skutki wydania ustawy sukcesyjnej</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 1079, 1102 • pojęcie: trybut</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać na mapie podział ziem polskich po śmierci Władysława Hermana • przedstawić charakter działań zbrojnych prowadzonych przez Bolesława w czasie wojny z Niemcami</p>	<p>Uczeń rozumie: • dlaczego Bolesław Krzywousty zdecydował się na odbycie publicznej pokuty po śmierci Zbigniewa</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić przebieg wojny Bolesława Krzywoustego z Niemcami • przedstawić okoliczności podboju Pomorza</p>	<p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie Pomorza dla funkcjonowania gospodarki państwa polskiego • ocenić dokonania Bolesława Krzywoustego</p>
6. Omawiamy rozbięcie dzielnicowe w Polsce	<p>Uczeń zna: • daty: 1228, 1230 • postać: Konrada Mazowieckiego • ramy chronologiczne rozbięcia dzielnicowego Polski</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: rozbięcie dzielnicowe Polski, Krzyżacy (zakon krzyżacki)</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny i okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich • wskazać na mapie ziemię chełmińską</p>	<p>Uczeń zna: • postać: Władysława Wygnąca • przyczyny upadku zasady senioratu</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: Inflanty</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać na mapie ziemię utraconą przez Polskę w okresie rozbięcia dzielnicowego • przedstawić konsekwencje rozbięcia dzielnicowego Polski</p>	<p>Uczeń zna: • daty: 1190, 1283</p> <p>Uczeń rozumie: • dlaczego pojawienie się Krzyżaków było zagrożeniem dla państwa polskiego</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać przejawy i skutki słabej obronności granic Polski w okresie rozbięcia dzielnicowego • scharakteryzować działalność Krzyżaków</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności wygnania Władysława z Polski • opowiedzieć o roli Brandenburgii i celach politycznych tego państwa</p>	<p>Uczeń potrafi: • scharakteryzować okres rozbięcia dzielnicowego • przedstawić rozwój terytorialny państwa krzyżackiego • ocenić skutki sprowadzenia zakonu krzyżackiego dla państwa polskiego</p>

			prowadzoną na opanowanych terenach		
7. Poznajemy państwo polskie w XIII wieku	Uczeń rozumie: • pojęcie: kolonizacja niemiecka Uczeń potrafi: • określić ramy czasowe kolonizacji niemieckiej • wskazać na mapie obszary objęte kolonizacją niemiecką • przedstawić skutki kolonizacji niemieckiej	Uczeń zna: • postać: Henryka Brodatego • podstawowe założenia lokacji na prawie niemieckim Uczeń rozumie: • pojęcia: czynsz, wolnizna, prawo składu • na czym polegała lokacja na prawie niemieckim Uczeń potrafi: • wskazać szanse i zagrożenia dla Polski i Polaków wynikające z pojawienia się dużej grupy ludności obcej językowo i kulturowo • wymienić towary sprzedawane przez mieszkańców Polski, a także sprowadzane do Polski ze Wschodu i z Zachodu	Uczeń rozumie: • pojęcie: gospodarka towarowo-pięniężna Uczeń potrafi: • przedstawić politykę Henryka Brodatego • wyjaśnić, jak doszło do powstania gospodarki towarowo-pięniężnej na ziemiach polskich	Uczeń rozumie: • przyczyny, które skłaniały osadników niemieckich do przybywania na ziemię polskie Uczeń potrafi: • scharakteryzować rozwój cywilizacyjny Śląska w XIII w. • dostrzec związki między rozwojem ruchu osadniczego ażywieniem gospodarczym	Uczeń potrafi: • przedstawić sytuację gospodarczą miast i wsi w XIII w.
8. Omawiamy okoliczności zjednoczenia państwa polskiego	Uczeń potrafi: • wymienić przedstawicieli społeczeństwa polskiego, którzy popierali ideę zjednoczenia ziem polskich • wyjaśnić, z jakich powodów niektóre grupy społeczeństwa popierały ideę zjednoczenia ziem polskich	Uczeń zna: • datę: 1241 • postać: Henryka Pobożnego Uczeń rozumie: • pojęcie: Mongołowie (Tatarzy) Uczeń potrafi: • porównać armię mongolską z europejskim rycerstwem	Uczeń zna: • postać: Wincentego Kadłubka Uczeń rozumie: • znaczenie klęski w bitwie pod Legnicą dla przebiegu procesu jednoczenia ziem polskich Uczeń potrafi: •	Uczeń zna: • daty: 1238, 1240 • postać: Czyngis-chana Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności, przebieg i skutki najazdu Mongołów na ziemię polskie • scharakteryzować rolę Kościoła w procesie jednoczenia	Uczeń potrafi: • ocenić rolę Kościoła w utrzymaniu jedności ziem polskich

			opowiedzieć o przebiegu bitwy pod Legnicą • opisać uzbrojenie wojownika mongolskiego	ziem polskich	
9. Poznajemy państwo Władysława Łokietka	Uczeń zna: • datę: 1320 • postać: Władysława Łokietka Uczeń potrafi: • wskazać na mapie ziemie zajęte przez Władysława Łokietka i pozostające poza granicami państwa	Uczeń zna: • daty: 1296, 1300, 1308, 1309, 1331 • postać: Przemysła II Uczeń rozumie: • pojęcie: rzeź Gdańska Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do śmierci Przemysła II • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa Przemysła II • wymienić etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka	Uczeń zna: • daty: 1296, 1300, 1308, 1309, 1331 • postać: Przemysła II Uczeń rozumie: • pojęcie: rzeź Gdańska Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do śmierci Przemysła II • wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa Przemysła II • wymienić etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka	Uczeń potrafi: • scharakteryzować relacje polsko-krzyżackie w latach 1308–1309 oraz w latach 1320–1332	Uczeń potrafi: • ocenić panowanie Władysława Łokietka
10. Omawiamy państwo polskie za panowania Kazimierza Wielkiego	Uczeń zna: • daty: 1333, 1364, 1370 • postać: Kazimierza Wielkiego Uczeń rozumie: • pojęcia: uniwersytet, zjazd monarchów w Krakowie Uczeń potrafi: • wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie panowania Kazimierza Wielkiego • wyjaśnić przyczyny założenia Akademii Krakowskiej	Uczeń zna: • datę: 1343 • najważniejsze zagrożenia zewnętrzne państwa polskiego po 1333 r. • postanowienia pokoju w Kaliszu Uczeń rozumie: • pojęcia: pokój wieczysty w Kaliszu, tolerancja religijna Uczeń potrafi: •	Uczeń zna: • wyrok sądu papieskiego w Warszawie Uczeń rozumie: • pojęcia: proces w Warszawie, statuty praw Uczeń potrafi: • przedstawić dokonania Kazimierza Wielkiego w	Uczeń zna: • daty: 1339, 1340 Uczeń potrafi: • scharakteryzować pozycję międzynarodową Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego • omówić dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce	Uczeń potrafi: • scharakteryzować zmiany struktury społecznej i wyznaniowej na ziemiach polskich po zajęciu Rusi Halickiej • ocenić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej i

		wyjaśnić rolę Kazimierza Wielkiego w tworzeniu pozycji Polski w Europie	dziedzinie obronności kraju	wewnętrznej	zagranicznej
11. Poznajemy okoliczności zawarcia unii polsko- litewskiej	<p>Uczeń zna: • daty: 1370, 1385, 1386 • postaci: Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły • postanowienia umowy o unii zawartej w Krewie</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: unia personalna</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej • wskazać na mapie państwo polsko- -litewskie po zawarciu unii</p>	<p>Uczeń zna: • datę: 1384 • postać: Ludwika Węgierskiego • wrogów Wielkiego Księstwa Litewskiego</p> <p>Uczeń rozumie: • korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić okoliczności zawarcia unii personalnej między Polską i Węgry • wskazać na mapie państwo polsko- -węgierskiej powstałe w wyniku unii personalnej oraz Wielkie Księstwo Litewskie</p>	<p>• datę: 1400</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: Uniwersytet Jagielloński</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny nadania przez Ludwika Węgierskiego przywileju polskiemu rycerstwu • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcie: bojarzy</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić dokonania Ludwika Węgierskiego jako króla Polski • przedstawić najważniejsze problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w.</p>	<p>Uczeń potrafi: • ocenić znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej</p>
12. Omawiamy wielką wojnę z Zakonem Krzyżackim	<p>Uczeń zna: • daty: 1409–1411, 15 VII 1410, 1411 • siły walczące w bitwie pod Grunwaldem po stronie polsko- -litewskiej oraz krzyżackiej • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: wielka wojna, pierwszy pokój toruński</p> <p>Uczeń potrafi: • wskazać na mapie Grunwald • wskazać na mapie miejsca związane z postanowieniami pierwszego</p>	<p>Uczeń rozumie: • znaczenie polsko- -litewskiego zwycięstwa pod Grunwaldem</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny konfliktu polsko- -krzyżackiego za panowania</p>	<p>Uczeń potrafi: • przedstawić relacje między Polakami i Litwinami a Krzyżakami po zawarciu unii • dostrzec dysproporcje między</p>	<p>Uczeń rozumie: • dlaczego unia polsko- -litewska negatywnie odbiła się na sytuacji politycznej zakonu krzyżackiego</p> <p>Uczeń potrafi: • opisać wygląd zamku krzyżackiego w Malborku •</p>	<p>Uczeń potrafi: • ocenić skutki wielkiej wojny dla państwa polsko- -litewskiego oraz dla zakonu krzyżackiego</p>

	pokoju toruńskiego	Władysława Jagiełły • wyjaśnić okoliczności wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim	zwycięstwem grunwaldzkim a postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego • wyjaśnić przyczyny klęski Krzyżaków pod Grunwaldem	przedstawić przebieg bitwy pod Grunwaldem	
13. Poznajemy państwo Jagiellonów	Uczeń zna: • daty: 1454, 1466 • postacie: Władysława Warneńczyka, Kazimierza Jagiellończyka • okres, w którym istniała w Polsce monarchia dziedziczna • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: monarchia dziedziczna, monarchia elekcyjna, wojna trzynastoletnia, drugi pokój toruński, lenno, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie • charakter monarchii Jagiellonów Uczeń potrafi: • wskazać na mapie tereny odzyskane przez Polskę w wyniku wojny trzynastoletniej	Uczeń zna: • daty: 1444, 1453 Uczeń rozumie: • pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, pospolite ruszenie • charakter monarchii Jagiellonów Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny wybuchu wojny z Krzyżakami	Uczeń zna: • datę: 1440 Uczeń rozumie: • pojęcia: Turcy osmańscy, wojsko najemne Uczeń potrafi: • lokalizować na mapie imperium Turków osmańskich i państwa zagrożone ich najazdem • przedstawić przebieg wojny trzynastoletniej	Uczeń zna: • daty: 1434, 1447, 1462 Uczeń rozumie: • znaczenie klęski warneńskiej dla unii Polski z Węgrami oraz z Litwą Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polegało zagrożenie tureckie w Europie w XV w. • przedstawić okoliczności zawarcia drugiej unii Polski z Węgrami • wyjaśnić okoliczności klęski w bitwie pod Warną • zanalizować przyczyny i skutki wystąpienia Związku Pruskiego przeciw Krzyżakom	Uczeń potrafi: • przedstawić przebieg wojny z Turcją • ocenić znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju państwa polskie
14. Omawiamy proces kształtowania się monarchii stanowej w Polsce w XV wieku	Uczeń zna: • stany sejmujące w sejmie walnym oraz ich uprawnienia Uczeń rozumie: • pojęcia: przywilej, szlachta, przywilej szlachecki, posłowie, sejm walny Uczeń potrafi: • wyjaśnić wpływ	Uczeń zna: • treść przywilejów koszyckiego i cerekwicko- -nieszawskiego oraz wydanych w	Uczeń zna: • daty: 1374, 1422, 1430, 1433, 1454, 1505 Uczeń rozumie: • pojęcie: konstytucja	Uczeń rozumie: • pojęcie: ustrój monarchiczno- -szlachecki • związek między nadawanymi szlachcie	Uczeń rozumie: • rolę i znaczenie szlachty w kształtowaniu ustroju Polski Uczeń potrafi: •

	przywilejów na pozycję króla w Polsce	<p>Czerwińsku, Jedlni i Krakowie • treść konstytucji Nihil novi</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcia: przywilej koszycki, przywilej cerekwicko-nieszawski, sejmiki szlacheckie, sejm walny, monarchia stanowa • przyczyny słabości miast i mieszczaństwa w Polsce</p> <p>Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego wykształciła się polityczna reprezentacja stanu szlacheckiego • wyjaśnić, dlaczego w Polsce nie doszło do wykształcenia się monarchii stanowej</p>	<p>(ustawa sejmowa)</p> <p>• wpływ przywilejów na proces przekształcania się rycerstwa w szlachtę • relacje między instytucjami sprawującymi władzę w Polsce</p> <p>Uczeń potrafi: • opisać wygląd XVI-wiecznych przedstawicieli stanu szlacheckiego • opisać wygląd XVIII-wiecznego dworu szlacheckiego</p>	<p>przywilejami a jej rosnącą pozycją polityczną w państwie • znaczenie uchwalenia konstytucji Nihil novi</p> <p>Uczeń potrafi: • scharakteryzować rozwój uprawnień stanu szlacheckiego • wyjaśnić organizację oraz sposób działania sejmu walnego</p>	<p>opisać sposób funkcjonowania sejmików szlacheckich • przedstawić okoliczności wykształcenia się sejmu walnego • scharakteryzować ustrój Polski od XVI do XVIII w. • ocenić wpływ rosnącej pozycji szlachty na pozycję króla i innych stanów społecznych</p>
15. Omawiamy kulturę polską w XV wieku	<p>Uczeń zna: • postać: Mikołaja Kopernika Uczeń rozumie: • pojęcie: tolerancja religijna Uczeń potrafi: • przedstawić dokonania Mikołaja Kopernika</p>	<p>Uczeń zna: • postacie: Wita Stwosza, Pawła Włodkowica, Jana Długosza • główne narodowości i wyznania w Polsce średniowiecznej</p> <p>Uczeń rozumie: • przyczyny istnienia tolerancji religijnej w Polsce</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić dorobek kultury schyłku średniowiecza w</p>	<p>Uczeń rozumie: • pojęcia: szkoła parafialna, szkoła katedralna</p> <p>Uczeń potrafi: • porównać rozwój cywilizacyjny ziem polskich i Europy Zachodniej w średniowieczu • opisać wygląd ołtarza Wita Stwosza • scharakteryzować</p>	<p>Uczeń zna: • sytuację przedstawicieli innych religii i wyznań w Europie Zachodniej</p> <p>Uczeń rozumie: • pojęcie: stypendium</p> <p>Uczeń potrafi: • przedstawić strukturę i funkcjonowanie średniowiecznego szkolnictwa • scharakteryzować społeczeństwo Polski późnego</p>	<p>Uczeń potrafi: • ocenić rolę Kościoła w systemie edukacji w średniowieczu</p>

		Polsce • przedstawić dokonania Pawła Włodkowica i Jana Długosza	działalność Akademii Krakowskiej w okresie późnego średniowiecza	średniowiecza	
--	--	---	--	---------------	--